

education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

GESKIEDENIS V1

FEBRUARIE/MAART 2010

PUNTE: 150

TYD: 3 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 10 bladsye en 'n addendum van 11 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit VIER vrae wat op die voorgeskrewe inhoud, soos in die huidige riglyn van 2009, gebaseer is:

VRAAG 1: WAT WAS DIE IMPAK VAN DIE KOUE OORLOG OP DIE VORMING VAN DIE WÊRELD SOOS DIT IN DIE 1960's WAS?
 - USSR/VSA – Skep van belangesfere
VRAAG 2: HOE IS UHURU IN DIE 1960's EN 1970's IN AFRIKA VERWERKLIK?

VRAAG 3: WATTER VORME VAN BURGERLIKE VERSET HET VAN DIE 1960's TOT EN MET 1990 TE VOORSKYN GEKOM?
 - Fokus 1960's: Die Burgerregtebeweging in die VSA
VRAAG 4: WATTER VORME VAN BURGERLIKE PROTES HET VAN DIE 1960's TOT EN MET 1990 TE VOORSKYN GEKOM?
 - Fokus 1970's: Die Swartbewussynsbeweging in Suid-Afrika
2. Elke vraag tel 75 punte, waarvan 45 punte vir die brongebaseerde vraag en 30 punte vir die uitgebreideskryfwerk-vraag toegeken word.
3. Kandidate moet enige TWEE vrae beantwoord.
4. In die beantwoording van vrae behoort die kandidate hulle kennis, vaardighede en insig toe te pas.
5. Die blote oorskryf van die bronne as antwoorde sal kandidate benadeel.
6. Vrae moet beantwoord word deur na die Addendum te verwys.
7. Skryf netjies en leesbaar.

VRAAG 1: WAAROM HET DIE MARSHALLPLAN AANLEIDING GEGEE TOT WANTROUE EN VYANDIGHEID TUSSEN DIE VERENIGDE STATE VAN AMERIKA (VSA) EN RUSLAND (USSR)?

Bestudeer Bron 1A, 1B en 1C om die vrae wat volg te beantwoord.

1.1 Verwys na Bron 1A.

- 1.1.1 Gebruik die bron en jou eie kennis en verduidelik waarom Europa in 1947 voor ernstige ekonomiese probleme te staan gekom het. (1 x 3) (3)
- 1.1.2 Wat, dink jy, het die Marshallplan te kenne gegee deur te verklaar dat Europa voor 'ekonomiese, maatskaplike en politieke agteruitgang van 'n baie ernstige aard' staan as gevolg van dié probleme? (2 x 2) (4)
- 1.1.3 Verduidelik of die VSA rede gehad het om by Europa betrokke te raak. (2 x 2) (4)
- 1.1.4 Waarom, dink jy, het Marshall probeer om die VSA se betrokkenheid te regverdig deur te sê: 'Ons beleid is nie teen enige land of leerstelling gerig nie, maar teen honger, armoede, wanhoop en chaos'? (2 x 2) (4)
- 1.1.5 Gebruik die bron en jou eie kennis en verduidelik die beperkinge van Marshall se toespraak vir 'n historikus wat die Koue Oorlog bestudeer. (2 x 2) (4)

1.2 Gebruik Bron 1B.

- 1.2.1 Gebruik die bron en jou eie kennis en verduidelik waarom die USSR geweier het 'om aan die plan deel te neem'. (1 x 2) (2)
- 1.2.2 Verduidelik of die USSR voldoende rede gehad het om die Marshallplan as 'buitelandse inmenging' te veroordeel. (2 x 2) (4)
- 1.2.3 Waarom, dink jy, moes Hongarye, Pole en Tsjeggo-Slowakye hulle deelname aan die Marshallplan onttrek? (1 x 2) (2)

1.3 Bestudeer Bron 1C.

- 1.3.1 Wie is die leerders in 'Madame Molotov se Skool vir Satelliete'? (1 x 2) (2)
- 1.3.2 Wat word deur die 'Worsbroodjiesalletjie' voorgestel? (1 x 2) (2)
- 1.3.3 Op watter manier word die leerders na die 'Worsbroodjiesalletjie' toe aangetrek? (1 x 2) (2)

- 1.3.4 Wat word te kenne gegee deur Madame Molotov se bevel: 'Neuse links'? (1 x 2) (2)
- 1.3.5 Verduidelik of die spotprenttekenaar geregverdig is in sy uitbeelding van Molotov op dié wyse. (2 x 2) (4)
- 1.4 Gebruik al die bronne en jou eie kennis en skryf 'n paragraaf van ongeveer SES reëls (ongeveer 60 woorde) waarin jy verduidelik waarom die VSA die ekonomieë van Europa moes herstel. (6)
- 1.5 **UITGEBREIDE SKRYFWERK** (Jou antwoord behoort ongeveer TWEE bladsye lank te wees.)
- Beantwoord EEN van die volgende vrae: VRAAG 1.5.1 OF VRAAG 1.5.2.
- 1.5.1 Verduidelik waarom die Marshallplan aanleiding gegee het tot wantroue en vyandigheid tussen die VSA en die Sowjetunie. (30)
- OF**
- 1.5.2 Jy is 'n joernalis wat oor die tydperk van die Koue Oorlog skryf. Gebruik al die bronne en jou eie kennis en skryf 'n berig vir julle plaaslike koerant waarin jy verduidelik hoe die Marshallplan die spanning van die Koue Oorlog tussen die VSA en die USSR verhoog het. (30)
- [75]**

VRAAG 2: HOE HET NYERERE PROBEER OM TANZANIË DEUR MIDDEL VAN UJAMAA TE VERANDER?

Verwys na Bron 2A en 2B om die vrae wat volg te beantwoord.

2.1 Bestudeer Bron 2A.

2.1.1 Verduidelik die volgende in jou eie woorde:

- (a) Ujamaa
- (b) Eenpartystaat
- (c) Swahili (3 x 2) (6)

2.1.2 Waarom, dink jy, het Nyerere dit nodig gevind om 'n eenpartystaat tot stand te bring vir die implementering van ujamaa? (2 x 1) (2)

2.1.3 Wat het Nyerere gedoen om die mense bewus te maak van die beginsels van ujamaa? (1 x 2) (2)

2.1.4 Hoe is selfstandigheid in Tanzanië gekweek deur middel van die 'twee dimensies'? (2 x 2) (4)

2.2 Verwys na Bron 2B.

2.2.1 Waarom was die Arusha-verklaring 'n belangrike gebeurtenis? (1 x 2) (2)

2.2.2 Verduidelik wat bedoel word met: 'Fabrieke en plantasies is genasionaliseer'. (2 x 2) (4)

2.2.3 Hoe het Nyerere probeer om die 'vetvoer van die elite' te beëindig? (1 x 3) (3)

2.2.4 Definieer die volgende:

- (a) Kode vir Leiers
- (b) Afrika-sosialisme (2 x 2) (4)

2.2.5 Waarom, dink jy, was Nyerere gekant teen buitelandse belegging in Tanzanië? (2 x 2) (4)

2.2.6 Voer redes aan of hierdie 'n betroubare bron sou wees vir 'n historikus wat Nyerere se regeringstydperk in Tanzanië bestudeer. (2 x 2) (4)

2.2.7 Hoe dra die foto by tot die verstaan van ujamaa? (2 x 2) (4)

- 2.3 Gebruik al die bronne en jou eie kennis en skryf 'n paragraaf van ongeveer SES reëls (ongeveer 60 woorde) waarin jy verduidelik waarom Nyerere so besonder geesdriftig was oor ujamaa. (6)

- 2.4 UITGEBREIDE SKRYFWERK (Jou antwoord behoort ongeveer TWEE bladsye lank te wees.)

Beantwoord EEN van die volgende vrae: VRAAG 2.4.1 OF VRAAG 2.4.2.

- 2.4.1 Bespreek hoe Nyerere probeer het om ujamaa te gebruik om Tanzanië van sy skuld aan die buiteland te bevry. (30)

OF

- 2.4.2 Jy is een van president Nyerere van Tanzanië se politieke adviseurs. Gebruik al die bronne en jou eie kennis en skryf 'n artikel vir *New African Journal* waarin jy verduidelik hoe ujamaa Tanzanië tot 'n vooruitstrewende, selfstandige en vry land getransformeer het. (30)
[75]

VRAAG 3: WAS MARTIN LUTHER KING JR. DIE SPIL (SLEUTELSPELER) VAN DIE BURGERREGTEBEWEGING IN DIE VERENIGDE STATE VAN AMERIKA?

Gebruik Bron 3A, 3B en 3C om die vrae wat volg te beantwoord.

3.1 Lees Bron 3A.

3.1.1	Wie was Martin Luther King Jr.?	(1 x 2)	(2)
3.1.2	Gebruik die bron en jou eie kennis om die volgende te verduidelik:

(a) Boikot

(b) Demokrasie

(c) Blanke heerssugtiges | (3 x 2) | (6) |
3.1.3	Haal 'n bewys uit die bron aan wat te kenne gee dat die boikotters van King se toespraak gehou het.	(1 x 2)	(2)
3.1.4	Watter onregte is swart mense in die VSA gedwing om te verduur?	(2 x 1)	(2)
3.1.5	Wat vertel die volgende woorde jou omtrent King: 'Ten spyte van die gevaar het hy voortgegaan om veldtogte vir integrasie te lei'?	(1 x 3)	(3)
3.1.6	Verduidelik die bruikbaarheid van hierdie bron vir 'n historikus wat navorsing doen oor die Burgerregtebeweging in die VSA.	(1 x 3)	(3)

3.2 Verwys na Bron 3B.

3.2.1	Wat was die rede vir die opmars van Selma na Montgomery?	(1 x 2)	(2)
3.2.2	Haal bewyse uit die bron aan om te toon dat die deelnemers aan die opmars teenstand ondervind het.	(2 x 1)	(2)
3.2.3	Verduidelik waarom jy dink King het rede gehad om te sê: 'G'n niemand gaan ons maak omdraai nie.'	(1 x 3)	(3)
3.2.4	Wat leer jy oor King uit sy herhaalde stelling: 'Ons is nou aan die beweeg'?	(1 x 2)	(2)
3.2.5	Watter inligting lei jy af uit die foto?	(1 x 2)	(2)

3.3	Vergelyk Bron 3B met Bron 3A. Hoe word Bron 3A deur Bron 3B aangevul?	(2 x 2)	(4)

3.4 Gebruik Bron 3C.

3.4.1 Verduidelik waarom jy dink dat Reagan dit gepas gevind het om King te vereer. (1 x 2) (2)

3.4.2 Verduidelik of Coretta Scott King se hulde aan Martin Luther King Jr. as betroubaar beskou kan word. (2 x 2) (4)

3.5 Gebruik al die bronne en jou eie kennis en skryf 'n paragraaf van ongeveer SES reëls (ongeveer 60 woorde) waarin jy verduidelik hoe 'n swart Amerikaner soos Martin Luther King Jr. vorm gegee het aan die lotsbestemming van die VSA. (6)

3.6 UITGEBREIDE SKRYFWERK (Jou antwoord behoort ongeveer TWEE bladsye lank te wees.)

Beantwoord EEN van die volgende vrae: VRAAG 3.6.1 OF VRAAG 3.6.2.

3.6.1 Bespreek Martin Luther King Jr. as die inspirasie en die spil (sleutelspeler) van die Burgerregtebeweging in die VSA. (30)

OF

3.6.2 Gebruik die inligting uit al die bronne en jou eie kennis en skryf 'n artikel vir julle plaaslike koerant waarin jy verduidelik waarom King met reg beskou kan word as nie net die gewete van sy generasie nie, maar ook as die transformeerder van die wêreld. (30)
[75]

VRAAG 4: WAAROM WAS STEVE BIKO EN DIE SWARTBEWUSSYNS-BEWEGING VAN GROOT BETEKENIS IN DIE BEVRYDINGSTRYD IN SUID-AFRIKA?

Gebruik Bron 4A en 4B om die vrae wat volg te beantwoord.

4.1 Verwys na Bron 4A.

4.1.1 Verduidelik die volgende terme:

(a) Apartheid

(b) Swart bewussyn (2 x 2) (4)

4.1.2 Gebruik hierdie bron en jou eie kennis en verduidelik wat Steve Biko bedoel het met die woorde dat hy Suid-Afrika 'n 'mensliker gesig' wil gee? (1 x 2) (2)

4.1.3 Oor watter spesiale eienskappe het Biko beskik wat hom as 'n leier laat uitstaan het? (2 x 1) (2)

4.1.4 Hoe het die apartheidsregering probeer om Biko se invloed as politieke aktivis te verhoed? (2 x 2) (4)

4.1.5 Watter bewys in die bron gee te kenne dat Biko internasionaal as 'n held van die vryheidstryd erken is? (1 x 2) (2)

4.1.6 Op watter maniere het Mandela beoog dat Suid-Afrika Biko vereer en gedenk? (2 x 2) (4)

4.1.7 Waarom, dink jy, was Oos-Londen 'n geskikte plek om die standbeeld van Biko te onthul? (1 x 2) (2)

4.1.8 Verduidelik hoe bruikbaar hierdie bron is vir 'n historikus wat die rol en invloed van Steve Biko bestudeer. (2 x 2) (4)

4.1.9 Gebruik hierdie bron en jou eie kennis en voer redes aan of Biko 'n bedreiging vir die apartheidsregering was of nie. (1 x 3) (3)

4.2 Gebruik Bron 4B.

4.2.1 Waarom is die joernalis krities oor wat gewoonlik oor Steve Biko geskryf word? (1 x 2) (2)

4.2.2 Verduidelik of jy saamstem met die stelling dat alle Suid-Afrikaners, beide swart en wit, 'n ware leier verloor het. (2 x 2) (4)

4.2.3 Hoe het wit mense, na Biko se mening, bewustelike deelnemers aan die verdrukking van swart mense geword? (1 x 2) (2)

- 4.3 Vergelyk Bron 4A en 4B. Verduidelik hoe Bron 4B vir Bron 4A ondersteun deur Biko as 'n leier uit te lig. (2 x 2) (4)
- 4.4 Gebruik al die bronne en jou eie kennis en skryf 'n paragraaf van ongeveer SES reëls (ongeveer 60 woorde) waarin jy verduidelik wat van Biko 'n leier met visie gemaak het. (6)
- 4.5 **UITGEBREIDE SKRYFWERK** (Jou antwoord behoort ongeveer TWEE bladsye lank te wees.)

Beantwoord EEN van die volgende vrae: VRAAG 4.5.1 OF VRAAG 4.5.2.

- 4.5.1 Verduidelik waarom Biko en die Swartbewussynsbeweging belangrik was in Suid-Afrika se vryheidstryd. (30)

OF

- 4.5.2 'Dit is beter om te sterf vir 'n idee wat gaan lewe, as om te lewe vir 'n idee wat gaan sterf.' – Steve Biko

Gebruik al die bronne en jou eie kennis en skryf 'n berig vir julle geskiedenis tydskrif om te verduidelik of Steve Biko se lewe en dood enigsins getuig van die waarheid van die bostaande stelling.

(30)
[75]

TOTAAL: 150